

Dopady migrácie zahranických študentov v kontexte Slovenska

Michal Fedák

Konferencia EMN

„Migrácia študentov z tretích krajín do SR a EÚ“

Bratislava 4. 12. 2012

SAIA, n. o.

- mimovládna nezisková organizácia, ktorá od roku 1990 svojimi programami a službami posilňuje občiansku spoločnosť a napomáha internacionalizácii vzdelávania a vedy na Slovensku
- administruje viacero štipendijných programov
- poskytuje poradenstvo v oblasti štúdia a výskumnej mobility
- aktívne sa zapája do legislatívneho procesu a procesu formulovania národných politík s cieľom odstraňovať prekážky v mobilite

Kto „vplýva“ na zahraničného študenta?

- jednoduchá odpoveď? = Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, ale...
- problematika atraktívnosti SR pre zahraničného študenta, možností jeho sebarealizácie, podmienok pobytu a pod. je oveľa komplexnejšia

Kľúčové organizácie

- **Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR**, najmä:
 - *Sekcia vysokých škôl* (legislatíva ovplyvňujúca medzinárodné aktivity VŠ, koncepčný rozvoj internacionalizácie, Národný štipendijný program a propagácia vysokých škôl v zahraničí...)
 - *Sekcia medzinárodnej spolupráce* (bilaterálne dohody v oblasti vzdelávania a ponuky zahraničných vlád, propagácia vysokých škôl v zahraničí...)
 - *Sekcia vedy a techniky* (koncepčné a legislatívne kroky s vplyvom na internacionalizácie vedy, bilaterálne a multilaterálne zmluvy v oblasti medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce, podpora podporných štruktúr pre 7. rámcový program EÚ, podpora mobility výskumníkov prostredníctvom podpory servisných centier EURAXESS na Slovensku...)
 - *Sekcia ďalšieho vzdelávania a mládeže* (programy EÚ v oblasti vzdelávania, najmä LLP/Erasmus)

Kľúčové organizácie

- **Ministerstvo vnútra SR** – migračná agenda, podmienky pre cudzincov na získanie pobytu na Slovensku
- **Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR** – vízová a pobytová agenda pri prijímaní cudzincov, propagácia SR (vrátane školstva a vedy) v zahraničí, uzatváranie dohôd a programov spolupráce (často s implementovanými štipendijnými schémami)
- **Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR** – problematika zamestnávania zahraničných študentov počas štúdia, povolenia na prácu pre cudzincov (vrátane študentov a doktorandov), podmienky sociálneho zabezpečenia cudzincov (vrátane študentov a doktorandov)...
- **Ministerstvo zdravotníctva SR** – problematika zdravotného poistenia a poskytovania zdravotnej starostlivosti pre cudzincov (vrátane študentov, výskumníkov a vysokoškolských učiteľov)

Kľúčové organizácie

- vysoké školy (20 verejných, 3 štátne, 13 súkromných, 4 zahraničné)
- organizácie administrujúce štipendiá a granty, resp. poskytujúce informácie, poradenstvo a propagujúce slovenské vysoké školstvo a/alebo vedu
 - SAIA, n. o. (Slovenská akademická informačná agentúra)
 - Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu (SAAIC)
 - ďalšie samostatne administrované programy (Fulbrightova komisia na Slovensku, Medzinárodný vyšehradský fond)

Potrebuje sa venovať zahraničným študentom?

- niekoľko čísel:
 - na študentskú (kreditovú) mobilitu prichádza na Slovensko asi 0,5 % študentov v pomere k celkovému počtu študentov na Slovensku (vrátane doktorandského štúdia)
 - iba cca 9 400 zahraničných študentov študovalo v r. 2011 na VŠ na Slovensku v niektorom z troch stupňov, čo je 4,4 % z celkového počtu študentov
 - *štatistika UIPŠ – otázka je, či zachytáva len celé štúdium, alebo je v tom zarátaná aj kreditová mobilita*

Potrebujeme sa venovať zahraničným študentom?

- kým v roku 1998/99 študovalo v zahraničí 4 428 Slovákov, v roku 2006/07 to už bolo 25466, teda nárast **na 575 %**, a tento trend sa nezastavuje (podľa aktuálnych odhadov študuje v zahraničí už vyše 30 000 Slovákov, z toho vyše 20 000 v ČR, čo je vyše 13 % v pomere k počtu študentov na Slovensku)

Akademický rok	Celkový počet študentov	Medziročný rozdiel	Počet zahr. študentov	Medziročný rozdiel	% študentov s cudzím občianstvom
2011/12	216 303	-5 366	9 461	343	4,37%
2010/11	221 669	-8 458	9 118	689	4,11%
2009/10	230 127	-392	8 429	1 882	3,66%
2008/09	230 519	5 576	6 547	1 166	2,84%
2007/08	224 943	11 356	5 381	-	2,39%
2006/07	213 587		n.a.		

zdroj: www.uips.sk – Štatistická ročenka/vysoké školy

- Na porovnanie:
 - Austrália 21,5 %
 - Spojené kráľovstvo 15,3 %
 - Rakúsko 15,1 %
 - Švajčiarsko 14,9 %
 - Nový Zéland 14,6 %

(zdroj: Kahanec & Králiková: Higher Education Policy and Migration..., CESifo DICE Report 4/2011, p. 21)

Potrebuje sa venovať zahraničným študentom?

- odpoveď = áno, lebo:
 - ekonomické dôvody s vplyvom na národné hospodárstvo,
 - udržateľnosť VŠ,

ale aj:

- zvyšovanie kvality vzdelávania,
- budovanie kontaktov pre ďalšiu spoluprácu („kultúrna diplomacia“)
- „splácanie dlhu“ (rozvojová pomoc)

Príklad: priamy dopad na verejné vysoké školy

- Fakty:
 - 172 993 študentov v 3 stupňoch VŠ vzdelávania (denní a externí)
 - 4 977 zahraničných študentov = 2,88 %
 - 425 mil. € = ročná dotácia v zmysle zákona o VŠ z MŠVVaŠ
- Bežná prax:
 - SK/EU/EHP študenti neplatia, ak študujú v slovenčine
 - Otázka je, či platia, ak študujú v cudzom jazyku, resp. čo na to legislatíva?

Príklad: priamy dopad na verejné vysoké školy

- Fikcia = hry s číslami = predstavme si, že...:
 - priemerný poplatok za štúdium = 3500 € ročne
 - Pri súčasnom počte zahraničných študentov (3 961 bez CZ) by príjem pre školy bol 13,86 mil. €, čo je 3,26 % z dotácie MŠVVŠ

Príklad: priamy dopad na verejné vysoké školy

- ... pokračujeme vo fikcii:
 - zvýšme počet zahraničných študentov na SK na 15,1 % (úroveň v Rakúsku, teda porovnateľnej krajine veľkosťou)
 - zachovajme súčasné pomery v zložení zahraničných študentov, ako aj výšku poplatku 3500 €
 - uvažujme, že sa dotácia MŠVVŠ nezmení
- Výsledok:
 - počet zahraničných študentov bez CZ = 20789
 - príjem pre školy bol **72,76 mil. €**, čo je **17,12 %** z dotácie MŠVVŠ

Nejde len o poplatky...

- Podľa OECD až 25 % zahraničných študentov si mení účel pobytu zo štúdia na prácu
 - po získaní vzdelania sú schopní generovať ďalšie hodnoty v spoločnosti
 - ako vysokovzdelaní pracovníci zarábajú v priemere viac ako nižšie vzdelaní = možnosť vyšších výdavkov = tvorba HDP
 - prieskumy ukazujú, že vysokokvalifikovaní cudzinci sa lepšie integrujú do majoritnej spoločnosti, a teda nepredstavujú riziko „sociálne neprispôsobivého“ správania sa

Nejde len o poplatky...

- Platiaci klient (študent) vyžaduje **kvalitu** za rozumnú cenu
 - vytvára sa tlak na poskytovanie kvalitných programov v cudzom jazyku
 - zvyšovanie kvality programov poskytovaných v cudzom jazyku vytvára predpoklad pre rozvoj spoločných študijných programov so zahraničnými univerzitami
 - zvyšovanie kvality pedagogického procesu má nepriamo aj pozitívny vplyv na domácich študentov

Nejde len o poplatky...

- „kultúrna diplomacia“
 - vysokoškolské štúdium je čas nadväzovania pevných osobných, ale aj profesionálnych vzťahov
 - možnosť budovať obchodné a kultúrne vzťahy so študentmi, kt. sa vrátili domov, resp. pokračujú v kariére v inej krajine
- „internacionalizácia doma“
 - kontakt so zahraničnými kolegami umožňuje domácim študentom na domácej VŠ spoznávať kultúru a spôsob myslenia a riešenia problémov z iného pohľadu
 - získavajú sa cenné zručnosti z oblasti multikulturalizmu, ktoré sú prínosom pre prácu v nadnárodných spoločnostiach
 - internacionalizácia doma je pritom pomerne lacnejšia, než mobilita do zahraničia, zároveň umožní získať skúsenosti aj domácim študentom, ktorí nevycestujú na mobilitu

Nejde len o poplatky...

- splácanie dlhu – rozvojová pomoc
 - po roku 1989 nám pomáhali iní, otvoril sa nám svet
 - v súčasnosti patríme k ekonomicky vyspelým krajinám, s členstvom v OECD
 - treba sa otvoriť aj ekonomicky slabším krajinám a umožniť im podobný rozvoj, aký sme zažili my.

Výzvy pred nami...

- **zatraktívnenie SK v zahraničí**
 - budovanie kvalitných programov v cudzích jazykoch
 - propagácia a marketing
 - zjednodušenie administratívnych procesov
 - otázky vstupu na SK a povolenia na pobyt
 - otázky práce počas štúdia a po ňom
 - otázky zdravotného a sociálneho zabezpečenia počas štúdia
 - podpora poradenstva pre záujemcov a študentov zo zahraničia
 - vytvorenie štipendií pre nadaných a kvalitných
- **aktuálna Migračná politika SR do 2020**
 - viacero riešení pre zatraktívnenie prostredníctvom zjednodušenia administratívnych procesov, treba ich však pretaviť do reality

° **Ďakujem za pozornosť!**

Michal Fedák

michal.fedak@saia.sk

www.saia.sk